

St.prp. nr. 101
(1991-92)

- Om samtykke til ratifikasjon av**
- a) en Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkingsorgan og en Domstol, og**
  - b) en Avtale om EFTA-statenes faste komité, begge undertegnet i Oporto 2. mai 1992.**

INNHold

	Side		Side
Kapittel 1		5.3.4 Klager over Overvåkingsorganets vedtak	26
Bakgrunn og sammendrag	3	5.3.5 Andre spørsmål	26
1.1 Oversikt	3	5.4 Statuttene for EFTA-domstolen	27
1.2 EFTAs overvåkingsorgan	4	5.5 Lovendringer som følge av Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen	27
1.3 EFTA-domstolen	4		
1.4 EFTAs faste komité	5	Kapittel 6	
1.5 Skatteordninger m.v.	5	EFTAs faste komité	28
1.6 Budsjettmessige konsekvenser	5	6.1 Forholdet til beslutningsprosessen i EØS	28
1.7 Forhandlingsdelegasjonenes sammensetning	5	6.2 Sammensetning	28
1.8 Parafisering, undertegning og ikrafttredelse	6	Kapittel 7	
Kapittel 2		Forvaltningsoppgavene til Overvåkingsorganet og Den faste komité	29
Gjennomgang av artiklene i avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen	7	7.1 Oversikt	29
Kapittel 3		7.2 Forvaltningsoppgavene til Overvåkingsorganet	29
Gjennomgang av artiklene i avtalen om Den faste komité	14	7.3 Forvaltningsoppgavene til Den faste komité	30
Kapittel 4		Kapittel 8	
EFTAs overvåkingsorgan	16	Behandlingsmåten ved innhenting av Stortingets samtykke til ratifikasjon	32
4.1 Oversikt	16	8.1 Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen	32
4.2 Sammensetning	17	8.2 Avtalen om Den faste komité	32
4.3 Håndhevelse av reglene om offentlig innkjøp	17	Kapittel 9	
4.4 Håndhevelse av statsstøttereglene	18	Budsjettmessige konsekvenser	33
4.5 Håndhevelse av konkurransereglene	20	Kapittel 10	
4.5.1 Oversikt	20	Konklusjoner og tilråding	34
4.5.2 Kompetansen til EFTAs Overvåkingsorgan	20	Vedlegg 1	
4.5.3 Melding av avtaler	22	Fordelingen av forvaltningsoppgavene mellom Overvåkingsorganet og Den faste komité	
4.5.4 Sanksjoner ved brudd på regelverket ..	22	Vedlegg 2	
4.5.5 Samferdselsområdet	22	Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol og Avtale om EFTA-statenes faste komité	46
4.5.6 Foretakssammenslutninger	22	Vedlegg 3	
4.5.7 Kull- og stålprodukter	23	Agreement between the EFTA States on the establishment of a surveillance authority and a court of justice and Agreement on a Standing committee of the EFTA States ..	126
4.5.8 Overgangsbestemmelser	23		
4.5.9 Overvåkingsorganets meldinger	23		
4.6 Samarbeidet med EF-kommisjonen	23		
4.7 Skatteordninger m.v.	24		
Kapittel 5			
EFTA-domstolen	25		
5.1 Oversikt	25		
5.2 Sammensetning	25		
5.3 EFTA-domstolens funksjoner	25		
5.3.1 Søksmål mot EFTA-land	25		
5.3.2 Tvister mellom EFTA-land	25		
5.3.3 Tolkningsuttalelser til EFTA-landenes nasjonale domstoler	26		

St.prp. nr. 101

(1991-92)

Om samtykke til ratifikasjon av

**a) en Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et
Overvåkingsorgan og en Domstol, og**
**b) en Avtale om EFTA-statenes faste komité,
begge undertegnet i Oporto 2. mai 1992.**

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 15. mai 1992,
godkjent i Statsråd samme dag.*

KAPITTEL 1

Bakgrunn og sammendrag

1.1 OVERSIKT

Avtalen mellom EFTA-landene og EF om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde har som formål å innføre felles regler og like konkurransevilkår på de områder som dekkes av avtalen.

De fleste av EØS-avtalens bestemmelser vil ha betydning for rettighetene til privatpersoner og bedrifter innenfor EØS-området når de er gjennomført i nasjonal rett. Hensynet til rettssikkerheten og forutsigbarheten krever at det etableres et formalisert og effektivt tilsyn med at EØS-avtalens bestemmelser etterleves.

I EF finnes det et system for overvåking og domstolskontroll som tar sikte på å bidra til at medlemslandene og berørte foretak følger regelverket. EØS-avtalen innebærer at det er EFTA-landenes ansvar å opprette organer med tilsvarende myndighet og oppgaver på dette området.

EØS-avtalen inneholder bestemmelser om en felles beslutningsprosess som skal resultere i vedtak av nye regler i EØS-komitéen. For å være best mulig rustet til den informasjons- og rådslagningsprosedyre som EØS-avtalen fastlegger, må EFTA-landene samordne sine holdninger seg imellom.

Dette innebærer at EFTA og EF skal utgjøre sidestilte samarbeidende enheter, basert på en to-pilar struktur. Denne ordningen forutsetter at samarbeidet innad i EFTA må styrkes vesentlig. EFTA-landene vil derfor opp-

rette egne EFTA-organer for å løse de nye oppgavene som følger av EØS-avtalen. På samme måte som EFs institusjoner bare har oppgaver i forhold til EFs medlemsland, skal EFTA-organene bare ha oppgaver i forhold til EFTA-landene.

I dag regulerer Stockholmskonvensjonen (EFTA-konvensjonen) det vesentlige av samarbeidet mellom EFTA-landene. Konvensjonen inneholder ingen bestemmelser som muliggjør systematisk kontroll med at EFTA-landene overholder sine avtaleforpliktelser, og det finnes ikke noe domstolsorgan. Stockholmskonvensjonen inneholder heller ingen prosedyrer for å vedta nye regler mellom EFTA-landene, utover de vanlige bestemmelser som gjelder endring av selve konvensjonen.

I valget mellom å bygge ut Stockholmskonvensjonen eller å inngå egne avtaler for å ivareta EFTA-landenes behov i forbindelse med EØS-avtalen, er EFTA-landene blitt enige om å utarbeide to nye avtaler. Disse to avtalene oppretter de nye EFTA-organene som skal utføre de oppgaver som følger direkte av EØS-avtalen:

- En Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkingsorgan og en Domstol.
- En Avtale om EFTA-statenes faste komité.

Mange av de regler som finnes i EØS-avtalen vil bli gjort til nasjonal lov eller forskrift.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Nasjonale myndigheter vil forvalte regelverket på samme måte som de forvalter andre nasjonale regler.

Noen av EØS-reglene vil imidlertid også kreve samordning og oppfølging sentralt. I EF er det EF-kommisjonen som utfører disse oppgavene i forhold til EFs medlemsland. I EØS vil tilsvarende forvaltningsoppgaver som skal utføres i forhold til EFTA-landene, bli fordelt mellom EFTAs overvåkingsorgan og Den faste komité.

De forvaltningsoppgaver som har preg av overvåking av regelverket, skal utføres av EFTAs overvåkingsorgan. Øvrige oppgaver vil bli utført av EFTA-landene gjennom Den faste komité. Den faste komité vil utføre visse forvaltningsoppgaver ved flertallsvedtak. Bare en slik ordning vil kunne sikre en effektiv oppfølging av denne del av regelverket.

1.2 EFTAS OVERVÅKINGSORGAN

Funksjonene til EFTAs overvåkingsorgan fremgår dels av EØS-avtalen, dels av Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen. EØS-avtalens artikkel 108 nr. 1 fastslår prinsippet om at EFTA-landene skal opprette et uavhengig overvåkingsorgan som skal påse at EØS-avtalens forpliktelser oppfylles. Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen gir mer detaljerte regler om sammensetningen og om hvordan de pålagte oppgaver skal utføres.

Overvåkingsorganet skal bestå av et kollegium på syv medlemmer som skal være uavhengige av nasjonale interesser. De skal oppnevnes av EFTA-landene i fellesskap for en periode på fire år. Overvåkingsorganet skal ansette egne saksbehandlere og andre medarbeidere.

Overvåkingsorganets hovedoppgave blir å føre generelt tilsyn med at EFTA-landene gjennomfører og anvender reglene i EØS-avtalen korrekt. Dersom det etter nærmere undersøkelse og etter å ha innhentet landets synspunkter, kommer til at et land har brutt EØS-forpliktelsene, skal det utferdige en grunnlagt uttalelse. Dersom landet ikke retter seg etter uttalelsen, vil Overvåkingsorganet kunne reise sak for EFTA-domstolen. På tre områder skal Overvåkingsorganet ha utvidet kompetanse i forhold til det som er nevnt her.

Når det gjelder offentlig innkjøp, skal Overvåkingsorganet varsle vedkommende stat og anbudsmyndigheten dersom det har funnet sted en klar og åpenbar tilsidesettelse av regelverket før det er inngått kontrakt. Staten plikter innen tre uker å gi en nærmere redegjørelse for saken.

På statstøtteområdet skal Overvåkingsorganet, i samarbeid med EFTA-landene, vur-

dere de støtteordninger som finnes. Dessuten skal EFTA-landene i tide gi melding om planer om nye støtteordninger. Dersom Overvåkingsorganet mener at en planlagt ordning kan komme i konflikt med EØS-avtalen, skal det foreta en nærmere undersøkelse. Et EFTA-land kan isåfall normalt ikke iverksette ordningen før Overvåkingsorganet har vurdert om ordningen er i samsvar med regelverket. Overvåkingsorganets vedtak kan klages inn for EFTA-domstolen av stater og berørte foretak.

På konkurranseområdet har EFTAs overvåkingsorgan også myndighet til å opptre direkte overfor foretak fra EFTA- og EF-området. Her kan Overvåkingsorganet i samarbeid med nasjonale myndigheter, utføre kontroller i foretak. Dersom EØS-avtalens forbud mot karteller og misbruk av markedsrett brytes, kan Overvåkingsorganet illegge foretaket bot og tvangsmulkt. Slike vedtak kan påklages til EFTA-domstolen. Denne direkte myndighetsutøvelsen overfor norske foretak innebærer overdragelse av myndighet til Overvåkingsorganet og Domstolen. Dette medfører at Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen må godkjennes av Stortinget etter fremgangsmåten i Grunnlovens § 93 med $\frac{3}{4}$ flertall.

Overvåkingsorganet vil også bli tildelt overvåkingsrelaterte forvaltningsoppgaver i forbindelse med samordningen og oppfølgingen av EØS-avtalens bestemmelser, jf. kapittel 7. Det vil bl.a. være bindeledd mellom EFTA-landenes myndigheter og motta informasjon fra dem. Det vil også kunne godkjenne nasjonale ordninger og utføre en rekke andre forvaltningsoppgaver.

1.3 EFTA-DOMSTOLEN

EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 fastslår at EFTA-landene skal opprette en EØS-domstol. På samme måte som for Overvåkingsorganet, fremgår EFTA-domstolens oppgaver dels av EØS-avtalen, dels av Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen. EFTA-domstolen skal ha syv dommere, som skal oppnevnes av EFTA-landene i fellesskap. EFTA-domstolen skal dømme i de saker som reises mot et EFTA-land, enten av Overvåkingsorganet eller et annet EFTA-land. Dersom Domstolen finner at avtaleforpliktelsene ikke er overholdt, vil vedkommende land måtte iverksette de nødvendige tiltak for å etterkomme Domstolens avgjørelse.

Mange av EØS-avtalens bestemmelser vil bli gjort til nasjonal lovgivning. Det gjennomførte regelverket vil ofte måtte tolkes og anvendes av nasjonale domstoler i EFTA-lande-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

ne. Også i andre sammenhenger vil det kunne oppstå spørsmål om hvordan en EØS-bestemmelse er å forstå. Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen gir nasjonale domstoler adgang til å be Domstolen om ikke-bindende uttalelser om tolkningen av EØS-reglene.

EFTA-domstolen vil også behandle klager over vedtak som EFTAs overvåkingsorgan treffer. Dette kan f.eks. være vedtak i konkurranse- eller statsstøttesaker. Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen gir dessuten Domstolen enkelte andre nærmere definerte oppgaver. De avgjørelser som Domstolen treffer vil, med unntak for konkurranseområdet, være folkerettslige. Dette innebærer at avgjørelsene retter seg til statene og ikke til personer eller foretak.

Domstolens statutter finnes i en egen protokoll til Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen. Domstolen skal utarbeide sine egne prosedyreregler, som skal godkjennes av EFTA-landene.

1.4 EFTAS FASTE KOMITÉ

EØS-avtalen forutsetter at partene i fellesskap skal videreutvikle regelverket. For å være best mulig rustet til dette samarbeidet, er EFTA-landene enige om å samordne sine holdninger til forslag til nye EØS-regler som senere skal vedtas i EØS-komitéen. Tilsvarende skal det skje en samordning av EFTA-landenes holdninger i de tilfeller hvor det skal fattes vedtak i EØS-rådet. Slik samordning skal skje innenfor rammen av Den faste komité.

På tilsvarende måte som Overvåkingsorganet, blir Den faste komité tildelt en rekke oppgaver som gjelder oppfølging og forvaltning av EØS-regelverket. Mange av disse forvaltningsoppgavene vil bli utført ved at Den faste komité fatter vedtak med flertall. Bl.a. vil Den faste komité med kvalifisert flertall kunne sette til side visse vedtak truffet av Overvåkingsorganet. Det vil være tilfelle på veterinær/plantesanitærområdet og på området tekniske handelshindringer. Vedtakene vil være folkerettslige, dvs. rette seg til statene.

Den faste Komité skal møte på statsråds- eller embetsnivå, og det vil bli nedsatt undergrupper. Den faste komité vil møte så ofte som behovet tilsier det. Sekretariatsfunksjonene for Komitéen vil bli ivaretatt av EFTA-sekretariatet.

1.5 SKATTEORDNINGER M.V.

Til Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen finnes det to tilnærmet likelydende protokoller som regulerer forhold vedrørende rettslig handleevne, skatteordninger og

immunitet, slik som det er vanlig i internasjonale organisasjoner. Skatteordningene er basert på dagens regelverk innenfor EFTA. Det er gitt skattefritak for fast ansatte, og det opprettes en rapporteringsordning til EFTA-landene over de personer som til enhver tid er omfattet av skattefritaket. Skattefritaket er begrenset til lønn fra Overvåkingsorganet og Domstolen og omfatter ikke honorarer for midlertidige oppdrag, pensjoner og liknende. Det forutsettes at tjenestegjøring skal skje utenfor Norge. Dobbeltbeskatningsavtaler med aktuelle vertsland innebærer at ordningen ikke vil berøre Norge skattemessig.

1.6 BUDSJETTMESSIGE KONSEKVENSER

EFTAs overvåkingsorgan skal bygges gradvis opp fra sommeren 1992. I første omgang vil EFTA-landenes regjeringer utpeke de syv medlemmene til kollegiet, og en egen forberedende komité vil ansette ca. 30 tjenestemenn. Ytterligere ansettelse vil skje gradvis. Overvåkingsorganet vil ha sete i Genève, men vil utøve enkelte funksjoner i Brussel. Det er i EFTAs budsjett for annet halvår 1992 satt av en ramme på NOK 14.2 mill. til oppbygging av EFTAs overvåkingsorgan.

EFTA-domstolen vil bestå av syv dommere. Domstolen vil bli gradvis bygget opp fra høsten 1992. Det totale stillingsbehov er foreløpig anslått til 27. Domstolens personale forutsettes å være på plass fra 1. januar 1993. Det vil i EFTA-budsjettet for inneværende år være dekning for et beløp på NOK 2.6 mill. som skal dekke etablering og nødvendige kontor-tjenester.

De samlede merkostnader til styrking av EFTA-sekretariatet, herunder utbygging av EFTAs Brussel-kontor, oppbygging av EFTAs overvåkingsorgan og etablering av EFTA-domstolen kan fra og med 1993 anslås til omtrent NOK 150-200 mill. årlig. Dette tilsier en årlig andel for Norge på NOK 20-25 mill.

1.7 FORHANDLINGSDELEGASJONENS SAMMENSETNING

Forhandlingene mellom EFTA-landene om de to EFTA-avtalene har pågått fra høsten 1991 fram til våren 1992. Forhandlingene har vært ført innenfor rammen av forhandlingsgruppe V til EØS-forhandlingene (rettslige og institusjonelle spørsmål). Forhandlingene har vært samordnet med forhandlingene om EØS-avtalen og forhandlingsdelegasjonen har vært underlagt koordineringsutvalget og forhandlingsdelegasjonen til EØS-forhandlingene, jf. St.prp. nr. 100 (1991-92).

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

Fra norsk side har forhandlingene om de to EFTA-avtalene vært ledet av byråsjef Didrik Tønseth, Utenriksdepartementet. Delegasjonen har forøvrig bestått av lovrådgiver Henrik Bull, Justisdepartementet og førstekonsulent Jan Bugge-Mahrt, Utenriksdepartementet.

1.8 PARAFERING, UNDERTEGNING OG IKRAFTTREDELSE

De to EFTA-avtalene ble i engelsk versjon parafert 14. april 1992 av EFTA-landenes sjefsforhandlere i Brussel. Vedtak om undertegning av de to EFTA-avtalene ble fattet i ekstraordinært statsråd 30. april 1992. De ble undertegnet 2. mai 1992 i Oporto, samme dag som EØS-avtalen. Fra norsk side undertegnet Handelsminister Bjørn Tore Godal.

Avtalene ble undertegnet i engelsk autentisk versjon. Før ikrafttredelsen skal det utarbeides autentiske tekster på alle EFTA-lande-

nes offisielle språk. Alle språkversjonene får dermed samme gyldighet.

Arbeidet med autentiseringen er på tidspunktet for fremleggelsen av denne proposisjonen ikke ferdig. Den norske versjonen av Avtalene som fremlegges sammen med den engelske teksten i særskilt vedlegg, er derfor en uoffisiell foreløpig versjon. Den endelige autentiske norske versjonen av Avtalene vil bli oversendt Stortinget så snart autentiseringen er avsluttet.

Avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen og Avtalen om Den faste komité skal tre ikraft 1. januar 1993, under forutsetning av at alle EFTA-landene har deponert sine ratifikasjonserklæringer innen den tid, og at EØS-avtalen trer ikraft på denne dato. Dersom EØS-avtalen først trer ikraft senere, skal Avtalene tre ikraft samtidig med denne, forutsatt at samtlige ratifikasjonserklæringer de er deponert.